

SOL NOVA Samhälle 8

Lärraranvisning HTML, bearbetad text och bild

Verksnummer: 41208

Den här läraranvisningen är till för att du som undervisande lärare ska få information om hur den pedagogiskt anpassade boken skiljer sig från originalboken och hur ni kan arbeta med den.

Pedagogisk anpassning gör läromedel tillgängliga för elever med synnedsättning genom att visuellt beroende innehåll omarbetas. Målet är att elever med svår synnedsättning/blindhet ska kunna använda läromedlet på samma sätt som sina klasskamrater. De anpassade uppgifterna ska ha samma pedagogiska innebörd som förlagan och eleven ska vara lika självgående som de övriga i klassen.

Plocka upp eventuella svällpappersbilder så snart du kan och förvara pärmarna stående. Svällpappersbilderna kan klibba ihop och den tryckta punktskriften, i exempelvis innehållsförteckning och nycklar, riskerar att plattas till om de förvaras liggande. Den tillfälliga luk, som kan förekomma då svällpappersbilderna är nytryckta, hinner också avta tills de ska användas av eleven.

Har du frågor, eller vill dela med dig av dina synpunkter på den pedagogiska anpassningen av denna bok, mejla till anpassningsfunktionen@spsm.se.

Behöver du komma i kontakt med försäljningen går det bra att mejla till order@spsm.se eller ringa på tel. 020-23 23 00.

Trevlig läsning!

Lärraranvisning

Titel: SOL NOVA Samhälle 8 Elevbok

Författare: Karin Wergel, Pär Sahlin, Kaj Hildingson

ISBN: 978-91-27-45055-4

Innehåll

Webbläsare.....	1
Generella förändringar av boken	2
Sidspecifika förändringar.....	3
Information till läsaren	4
Pedagogiska tips	5
Bildbeskrivningar	6

Webbläsare

En bok i HTML-format läses i ett webbläsarprogram. Tänk på att boken kan se olika ut i olika webbläsare. Det är viktigt att se till att boken fungerar innan eleven börjar använda den. Exempelvis kan matematiskt innehåll se olika ut och i vissa webbläsare fungerar det dåligt. Om den webbläsare ni har som standardwebbläsare inte fungerar kan ni behöva installera ett annat alternativ.

Får ni problem med webbläsare, kontakta SPSM.

Generella förändringar av boken

Under denna rubrik beskrivs de generella tillägg och ändringar som är gjorda i den punktskriftsläsande elevens bok, till exempel på vilket sätt ikoner eller text i marginalen är hanterade.

- För att tydligt se de förändringar och omdisponeringar som är gjorda i den anpassade boken hänvisar vi till att titta i HTML-boken.
- Ordlista finns sist i boken.
- Betydelsebärande bilder, diagram och kartor presenteras i den anpassade boken som bildbeskrivningar. Inga svällpappersbilder finns till boken.
- Vissa kursiva markeringar har utgått.
- Fetstilsmarkeringen för betydelsebärande ord är fortfarande markerade.
- Text i rutor är skriven som vanlig löptext.
- I flera schematiska bilder över beslutsgång etc. är bildtexterna skriven som vanlig löptext.

Sidspecifika förändringar

Här kan du läsa om sidspecifika tillägg och ändringar. Det kan också vara sidspecifika instruktioner till dig som lärare, till exempel att ta fram konkret material.

16

Rita upp analysmodellen på en ritmuff/blackboard.

38

Förtydliga vid behov kartan över USA som visar delstaterna med och utan dödsstraff med muntlig beskrivning.

49

Förtydliga vid behov GAL-TAN-skalan genom att rita upp skalan på ritmuff/blackboard eller med muntlig beskrivning.

50

Förtydliga vid behov modellen Demokratins gränser exempelvis genom att rita upp den på ritmuff/blackboard eller med muntlig beskrivning.

65

Om möjligheten finns att införskaffa riktigt material så som valkuvert och valsedlar kan det ge en extra förståelse för valprocessen för alla elever i klassen.

66

Tabellen har gjorts om till en lista.

68

Tabellen har gjorts om till en lista.

73

Förtydliga modellen Från förslag till lag vid behov med muntlig beskrivning.

91

Förtydliga modellen Beslutsfattande i kommunen vid behov med muntlig beskrivning.

153

Diagrammet har gjorts om till en lista med ungefärlig könsfördelning i procent. Vid behov förtydliga diagrammet med muntlig beskrivning.

Information till läsaren

Här finns information riktad till eleven om hur boken är anpassad. Denna text finns inte i elevens bok. Läs igenom informationen tillsammans med eleven.

- I boken finns många bilder, diagram och kartor. Många bilder är fotografier, men det finns också enkla schematiska teckningar som ska symbolisera instanser och beslutsvägar.
- Betydelsebärande bilder presenteras i den anpassade boken som bildbeskrivningar.
- Ibland har bokens bildtexter flyttats ut till vanlig löptext.
- Betydelsebärande ord är markerade med fetstilsmarkering.
- Ordlista finns sist i boken.

Pedagogiska tips

I detta avsnitt hittar du pedagogiska och metodiska förslag på hur ni kan arbeta med de olika uppgifterna i boken. Här återfinns också förslag på olika pedagogiska hjälpmedel som skolan kan behöva köpa in eller ta fram för att ni ska kunna arbeta med boken på ett bra sätt.

- Se till att ha tillgång till en taktill Europakarta med EU, artikelnr 6588. Den finns att köpa i SPSM:s webbutik, www.spsm.se. Den taktila kartan är bra som stöd till olika avsnitt i läromedlet.
- Blackboard, artikelnr 10326, finns att köpa i SPSM:s webbutik.
- Ritmuffar och muffbräde finns i olika storlekar och köps hos Iris Hjälpmedel, www.irishjalpmedel.se.
- Läs bildbeskrivningarna tillsammans med eleven. Vid behov kan ytterligare muntliga bildbeskrivningar vara ett bra komplement.
- Många bilder i boken är till för att illustrera texten med vardagsnära fotografier eller symboliska bilder. Det kan vara användbart för eleven att få bli delaktig i bilderna och hur de är kopplade till texten. Beskriv dem vid behov för eleven.
- Se till att ha tillgång till Punktskriftsnämndens handledningar. De finns som nedladdningsbara pdf:er på Punktskriftsnämndens hemsida. I handledningarna står det exempelvis hur olika punktskriftstecken ser ut i punktskriftsboken och på svällpappersbilderna och hur man kan rita taktila bilder i svällpapper.

Svenska skrivregler för punktskrift

Punktskriftens skrivregler för matematik och naturvetenskap

Handledning i reliefbildsframställning på svällpapper

Bildbeskrivningar

Här hittar du en sammanställning av alla de bildbeskrivningar som beskriver originalbokens bilder.

6

Tjock vit rök från ett kolkraftverk täcker stora delar av en blå himmel. I bakgrunden står ett vindkraftverk som är ett högt och smalt torn med en snurrande rotor.

8

Tre tjejer sitter vid var sin stationär dator. En av tjejerna får hjälp av en kvinnlig lärare.

9

Källkritiska frågor som kan ställas är Vem? Vad? Varför? Hur? När? för att komma fram till en slutsats.

10

En illustration på en uppfälld laptop med ett förstoringsglas framför skärmen. Förstoringsglasets förstoringar upp delar av texten och visar hur betydelsefullt det är att vara käll- och sökkritisk.

11

Ett fotografi taget ovanifrån på en grupp studerande ungdomar. Det är sju tjejer och fyra killar som sitter tillsammans runt två bord med uppslagna böcker. Några pratar och andra antecknar i skrivhäften.

12

Cyklister som cyklar på en cykelbana. En vitmålad cykel i asfalten markerar tydligt att det är en cykelbana.

13

Ordet samhällsfråga står i mitten och tre pilar pekar in mot ordet. Pilarna visar de olika perspektiven en samhällsfråga kan ha: ekonomiskt, socialt och miljömässigt.

15

Ett fotografi på Sveriges riksdag och en skiss på modellen för beslutsgången i Sveriges riksdag ovanför. Riksdagshuset är en stor och gammal byggnad på Riddarholmen i Stockholm. Moder Svea står staty på takkanten. Byggnaden är omgiven av en hög och välkött grön häck. I förgrunden Norrbron och Stockholms ström. Modellen över beslutsgången i Sveriges riksdag visar hur förslag till ny lag går från regeringen till riksdagen. Vidare går förslaget till ett utskott som hämtar in information från myndigheter. Sedan går förslaget tillbaka till utskottet som skriver ett betänkande till riksdagen. I riksdagen röstar man om den nya lagen.

16

En schematisk bild av modellen med pilar mellan de olika begreppen: Orsaker - direkta och indirekta, samhällsfråga, konsekvenser - på kort och lång sikt, åtgärder. Man utgår från 1: samhällsfrågan och undersöker sedan vad som kan vara 2:orsaker, letar 3:konsekvenser och söker 4:åtgärder. Åtgärder kan påverka både orsaker och konsekvenser.

17

En stor demonstration för klimatet. I ett folkhav sträcker demonstranter upp händerna mot en badboll. Den föreställer en jordglob. I bakgrunden syns flera plakater med texter om att rädda jorden.

18

En ung kvinna står ensam framför en barriär av militärer. De är svartklädda och bär hjälm med visir. I handen håller kvinnan den belarusiska flaggan.

20

En fiskare står med lådor av nyfångad fisk som är övertäckt med krossad is.

21

Magdalena Andersson, tidigare finansminister och numera Sveriges statsminister. Hon är blond och har pagefrisyr. Hon bär en ljusblå dräkt med en pin med svenska flaggan. Hon står vid ett talarpodium med statsbudgeten bredvid sig. Den består av flera häftade volymer som hålls ihop med ett blå-gult band.

22

Några demonstranter står under ett träd. De håller upp banderoller och plakater med texterna Elbilar är framtiden, Stoppa Preemraffs utbyggnad=Fossila utsläpp för våra barn och barnbarns skull, Stoppa Preems greenwashing, Greenpeace.

23

Närbild på fingrar på ett tangentbord. Över fotografiet har digitala ikoner som e-post, varukorg, vänner och pratbubblor lagts in.

23

En skiss visar vilka makthavare i samhället som engagerar sig när en samhällsfråga diskuteras. Frågan om höghastighetståg i Sverige? Ja eller Nej? Makthavare: politiker, myndigheter, näringsliv och företag, banker, forskare och experter, medier, organisationer, folket, till exempel väljare och konsumenter, rättssamhället, lagar och domstolar.

24

Ett svartvitt fotografi på Elin Wägner. Hon står framför en stapel av pärmar som är högre än hon själv. Hon har öppnat en pärm och tittar upp på den höga stapeln.

25

En grupp på 20 personer står inomhus med avstånd till varandra. De flesta är män med undantag av fyra kvinnor. En av männen sitter i rullstol. De har alla tagit av sig skorna och står i strumplästen.

27

Ett fotografi taget bakifrån på en grupp människor som räcker upp händerna.

28

I en schweizisk by har invånarna samlats på torget för att rösta. De är många och står nära varandra och räcker upp händerna. I färgglada och fint utsmyckade hus är fönsterluckor öppna och personerna inomhus deltar också.

29

Ledamöterna i kommunfullmäktige i Kristianstad har möte. På podiet sitter fem personer som leder mötet. Bakom dem finns en informationstavla med texten Välkommen till Kristianstads kommunfullmäktige.

30

En märkesnål från folkomröstningen år 1980 om kärnkraft. Nålen är rund med gul botten och i mitten en orange glad sol med texten Atomkraft? Nej tack.

31

Nordkoreanska militärer i bruna uniformer marscherar med röda fanor. Mitt i paraden finns ett stort porträttfoto på Nordkoreas ledare.

32

Rubrikerna på fyra svenska dagstidningars förstasida handlar om att släppa Dawit Isaak fri. Expressen: Släpp Dawit Isaak.

Svenska Dagbladet: Vårt krav är mycket enkelt, frige Dawit Isaak. Aftonbladet och Dagens Nyheter: Frige Dawit Isaak!

33

Berlinmuren har fallit så en del av muren är öppen och man ser igenom den. Fyra soldater står i öppningen och tittar ut över människorna som befinner sig på den andra sidan.

34

Ett område i Berlin med höga moderna byggnader med stora glaspartier. Två personer sitter vid en fontän där markeringar i marken visar var Berlinmuren gick.

35

Kronprinsessan Victoria står mellan kungaparet och vinkar. Bakom henne syns även prins Daniel. Alla kungligheter ler glatt.

36

Modell över Maktindelningen i USA. Vita huset har den verkställande makten. Kapitolium/kongressen har den lagstiftande makten. Högsta domstolen har den dömande makten. Det går pilar mellan dessa tre maktcentra.

37

En skiss visar de olika statsskickena demokrati och diktatur. Mellan dessa finns en bild på en spira och en ordförande-klubba med orden Monarki och Republik. Från orden går en pil till Demokrati och en pil till Diktatur. I en demokrati har man fria val där folket röstar, folkstyre. Från folkstyret går pilar till parlamentarism och presidentstyre, maktdelning. I en diktatur styr en person, fåtalsvälde. Från fåtalsvälde går pilar till enpartistat, teokrati och militärjunta.

38

En karta över USA visar delstater med och utan dödsstraff.

Av 50 delstater har 25 dödsstraff och det är främst stater i mellersta och södra USA som Utah, Texas och Florida.

Delstater utan dödsstraff är cirka 20 och återfinns i nordöstra USA och gränsar till Kanada som Michigan och Minnesota. Här hittar man också Alaska och Hawaii.

Tre delstater har formellt dödsstraff men guvernören har förbjudit det. Det är Kalifornien och Oregon på västkusten och Pennsylvania på östkusten.

39

Valresultat i procent av samtliga röster:

parti A 34%, parti B 7%, parti C 13%, parti D 46%.

Antal mandat i riksdagen av totalt 349: parti A 119 mandat, parti B 24 mandat, parti C 45 mandat, parti D 161 mandat.

40

Schematisk skiss. Pluralitetsval- vem får mandatet? Landet X är indelat i 300 valkretsar och har 300 platser/mandat i parlamentet. I en valkrets vinner parti B där den nominerade kandidaten fått 44% av rösterna mot kandidaten för parti A som fått 38% av rösterna och mot kandidaten för parti C som fått 18% av rösterna.

Vinnaren från parti B får därmed mandat att representera partiet och valkretsen i parlamentet.

42

Fyra politiker har ställt upp för fotografering. De ser glada ut. De har vita skyddshjälm på huvudet och spadar i händerna som de skyfflar grus med.

43

Ett träsnitt av Gustave Doré från 1872. Många människor befinner sig på en liten yta i ett kvarter i London. Barn leker på trottoaren nedanför husen. Några är barfota och andra har för stora kläder på sig. En hund ligger bredvid barnen på gatan.

44

Adam Smith som staty.

44

Ett svartvitt porträttfoto av Edmund Burke.

45

Ett svartvitt foto av Karl Marx med ett stort vitt skägg.

45

Den svenska flaggan vajar i vinden ovan trädtopparna.

47

Ett svartvitt foto av Emmeline Pankhurst.

47

Kvinnosymbolen med en knuten näve i mitten av cirkeln.

48

En dubbelsidig pil visar vänster-höger-skalan i politiken med färgerna röd och blå. Den vänstra delen är röd och den högra delen är blå.

49

De svenska politiska partierna har placerats in i en GAL-TAN-skala. Skalans y-axel som i ett diagram börjar med GAL, och går upp mot TAN. X-axeln visar en så kallad vänster-höger-skala i politiken.

På TAN-sidan och åt höger finns Sverigedemokraterna (SD), Kristdemokraterna (KD) och Moderaterna (M). Liberalerna (L) och Centerpartiet (C) återfinns även de på höger-skalan men på GAL-sidan. Vänsterpartiet (V), Socialdemokraterna (S) och Miljöpartiet (Mp) återfinns på GAL-sidan och på vänster-skalan.

50

En modell som visar demokratins gränser med en dubbelsidig röd-blå pil utifrån en vänster-höger-skala. Under pilen finns folket som består av: krav, kontakter, debatt, sociala medier, åsikter, protester, röster i val, förväntningar. På ytterkanterna av skalan och gränsen för demokrati finns de odemokratiska politiska ideologierna. På vänstra ytterkanten är det politisk extremism och delar av kommunism som är odemokratiska politiska ideologier. På högra ytterkanten är det nazism, fascism och politisk/religiös

extremism som är odemokratiska ideologier. Nationalism ligger på gränsen för demokrati på höger-skalan. Innanför demokratigränsen och i mitten återfinns de demokratiska politiska ideologierna som feminism, ekologism, socialism, liberalism och konservatism.

51

Ett svartvitt foto från 1890. Första maj-demonstration i Sundsvall med musikanter och demonstranterna. De håller i sina musikinstrument och fanor. På ett plakat står det 8 timmars arbete, 8 timmars frihet, 8 timmars hvila.

53

Tre valaffischer. Socialdemokraterna har en bild på en leende Margot Wallström med texten Jag vill inte att plånboken avgör när du får vård, Ett starkare samhälle, Ett tryggare Sverige. På Vänsterpartiets valaffisch tar två glada pojkar på sig skorna. De är på väg ut och deras ryggsäckar ligger slängda på golvet bredvid dem. Ordet skatteflykt är genomstruket och ordet skolutflykt är understruket. På Kristdemokraternas valaffisch tittar en äldre sammanbiten man rakt in i kameran med texten Tvingad till ensamhet, Bygg fler äldreboenden, Du ska kunna lita på Sverige.

55

Premiärminister Narendra Modi är omgiven av sina anhängare. Han vinkar glatt till dem och de fotograferar honom med sina smartphones. Han är en äldre gråhårig man. Han är klädd i en orange kurta, en indisk långskjorta.

58

En grupp ungdomar går mot riksdagshuset i Stockholm. Några bär ryggsäckar medan andra drar kabinväskor. En av ungdomarna håller i en stor turkos ballong i form av ett hjärta.

60

En närbild på lagboken, Sveriges Rikes Lag och ordförandeklubban vid talmannens plats i plenisalen. Klubban används av talmannen i riksdagens arbete då beslut ska fattas.

63

En skiss av de fyra beslutande församlingarna i Sverige. På en jordglob visas Europeiska unionens medlemsländer. Där finns Europaparlamentet som beslutar om frågor som rör Europeiska unionen, EU. En karta över Sverige med texten Riksdagen fattar beslut som rör hela landet. Från Sverigekartan har man sedan tagit ut en region och texten lyder Regionfullmäktige beslutar om frågor som rör regioner, till exempel Region Västerbotten. Ur regionen tas en kommun ut och texten lyder Kommunfullmäktige beslutar om frågor som rör kommunen, till exempel Skellefteå kommun.

64

I en park står ett tiotal valaffischer från olika partier uppradade. De är nedstuckna med pinnar i gräsmattan. På en valaffisch från Centerpartiet står det Jämställdhet för Södertälje framåt. På en av Moderaternas valaffischer står det Rättigheter, skyldigheter, möjligheter,

lika för alla. Liberalernas affisch har texten Skolan först. Längst bort i bild sitter en person på gräsmattan.

65

En närbild på en hand som håller i tre vita valkuvert med en grå kantremsa nertill. I bakgrunden finns vita, gula och blåa valsedlar.

66

I en vallokal är tre valbås med gröna trekantiga skärmar placerade med avstånd till varandra. Det står en person i varje bås och röstar genom att lägga ner sina valsedlar i de olika valkuverten.

69

En modell över parlamentarism. En pil går från regeringen till riksdagen med texten behöver stöd av. Det går även en pil från folket till riksdagen med texten väljer. Från riksdagen går det sedan en pil tillbaka till regeringen med texten utser och godkänner.

70

I riksdagens kammare, plenisalen sitter de riksdagsvalda ledamöterna vid sina bänkar. De sitter som i en halvcirkel mittemot talmannen. På väggen bakom talmannen hänger voteringstavlor som visar hur ledamöterna har röstat. Röstar man ja lyser det grönt, röstar man nej lyser det rött och avstår man från att rösta lyser det gult.

71

Cirkeldiagram över hur platser fördelas i ett utskott i riksdagen. Diagrammet är tecknat som ett runt bord där personer från de olika partierna sitter vid.

Parti A har 30% som ger 5 platser. Parti B har 23% som ger 4 platser. Parti C har 21% som ger 3 platser. Parti D har 17% som ger 2 platser. Parti E har 8% som ger 1 plats.

73

En modell visar arbetsgången från förslag till lag. Två pilar går till riksdags-huset. På den ena pilen står det motioner och på den andra propositioner. Från riksdagshuset går sedan en pil vidare till utskottet, där ledamöterna sitter runt ett bord. Pilen fortsätter till myndigheter och sedan tillbaka till utskottet igen. Från utskottet går pilen med ordet betänkande till riksdagen. Från riksdagen går pilen med ordet riksdagsskrivelse till regeringen. Från regeringen går slutligen pilen till en karta över Sverige som visar att beslutet gäller i hela landet.

75

Två cirkeldiagram visar budgetförslag för statens inkomster och utgifter i form av två svenska enkronor. Gul enkrona för utgifter och blå enkrona för inkomster.

Statens utgifter:1210 miljarder

- Övrigt: 313
- Rättsväsendet: 58
- Försvar och samhällets krisberedskap: 73
- Internationellt bistånd: 48
- Migration: 10
- Hälsovård, sjukvård och social omsorg: 105
- Ekonomisk trygghet vid sjukdom och funktionsnedsättning: 102
- Ekonomisk trygghet vid ålderdom: 40
- Ekonomisk trygghet för familjer och barn: 107
- Arbetsmarknad och arbetsliv: 108
- Studiestöd: 30
- Utbildning och universitetsforskning: 94
- Kommunikationer: 76
- Allmänna bidrag till kommuner: 156
- Avgiften till Europeiska unionen: 46

Statens inkomster:1200 miljarder

- Inkomst av statens verksamhet: 42
- Inkomster av försåld egendom: 10
- Bidrag från EU: 32
- Återbetalning av lån: 1
- Övrigt: 15
- Statens skatteinkomster: 1100

77

Talmannen Andreas Norlén håller presskonferens från riksdagens presscenter. Han är klädd i vit skjorta och mörk kostym. Några av reportrarna antecknar i ett block, andra använder mobilen. I bakgrunden har filmkameror med stativ ställts upp.

78

Ett diagram i form av en halvcirkel visar valresultatet och mandatfördelningen i riksdagen för partierna A–E. Parti A har ensamt stöd av mer än 50% av riksdagsledamöterna. Partier B–E får dela på mindre än 50% av platserna.

78

Ett diagram i form av en halvcirkel visar valresultatet och mandatfördelningen i riksdagen för partierna A–E. Parti E är störst, men har stöd av mindre än 50% av riksdagsledamöterna. Partier A–D delar på mer än 50% av platserna.

79

Exempel:

Enpartiregering. Parti A har fler än 50 % av rösterna. Parti B, C, D och E har tillsammans resterade röster. Regeringen består enbart av representanter från parti A.

Koalitions- och majoritetsregering. Om inget parti får majoritet, men två eller flera partier tillsammans får mer än 50 % kan dessa tillsammans bilda regering. Regeringen består av representanter från dessa partier.

Koalitions- och minoritetsregering. Inget parti får majoritet, men två eller flera partier tillsammans kan bilda regering, i stöd av andra partier utanför koalitionen. Regeringen består av representanter från koalitionen.

80

Rosenbad är en pampig och gultonad byggnad vid Stockholms ström.

81

Modell som visar arbetet i regeringen. Hur ett beslut går från riksdagen ner till regeringen och sedan till de olika departementen med sina myndigheter.

81

Modell som visar regeringen och utbildningsdepartementet med tre av sina myndigheter: Statens skolinspektion, Skolverket och Centrala studiestöds-nämnden.

82

Folkhälsomyndigheten har pressträff med anledning av covid-19 den 19 mars 2020. Fyra personer står på rad bredvid varandra. Det är Anders Tegnell, statsepidemiolog på Folkhälsomyndigheten, Taha Alexandersson, ställföreträdande krisberedskapschef på Socialstyrelsen och Maria Bergstrand, chef för operativ ledning på Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB). Den siste personen är en manlig teckenspråkstolk.

84

Två kommunanställda parkarbetare i gula reflexvästar plockar upp skräp vid en parkbänk.

85

Ett porträtt av Greta Garbo pryder framsidan av en hundrakronorsedel. En del av sedeln är avskild och visar hur stor del vi betalar i kommunal skatt för varje intjänad hundralapp.

87

Två cirkeldiagram visar fördelningen av alla kommuners inkomster och utgifter i Sverige i procent.

Kommunens inkomster: skatteintäkter 67%, generella statsbidrag 14%, specialdestinerat statsbidrag 6%, avgifter 5%, försäljning av verksamhet och entreprenad 1%, hyror och arrende 3%, övrigt 4%.

Kommunens utgifter: grundskola 19%, äldreomsorg 18%, förskola och skolbarnomsorg 15%, funktionsnedsatta 11 %, infrastruktur och skydd 7 %, gymnasieskola 6 %, kultur och fritid 5 %, individ och familjeomsorg 5%, övrig utbildning 3%, ekonomiskt bistånd 2%, övrigt 9%.

88

En modell visar att från kommunfullmäktige går ett beslut till kommunstyrelsen och vidare till socialnämnden, kulturnämnden och utbildningsnämnden.

89

En modell som visar att förslag till kommunfullmäktige kan komma från ledamöter, invånare och kommunstyrelsen.

89

Kommunalrådet Philip Sandberg står leende vid fören på Skånetrafikens nya och moderna spårvagnar.

91

Modellen visar gången vid beslutsfattande i kommunen. Ett förslag till kommunfullmäktige kan komma in från kommunstyrelsen, från ledamöter eller från invånare. Kommunstyrelsen utreder sedan förslaget med hjälp av berörd förvaltning eller nämnd. Förslaget går tillbaka till kommunfullmäktige som fattar ett beslut. Sedan är det kommunstyrelsen och nämnden som verkställer beslutet som då går vidare till den berörda förvaltningen. I förvaltningen genomförs beslutet som gäller i kommunen.

92

En kvinna sitter hos tandläkaren. Den kvinnliga tandläkaren bär munskydd och undersöker kvinnans tänder.

92

Ett porträtt av Greta Garbo pryder framsidan på en hundrakronorsedel.

Två delar har avskilts från sedeln och visar vad vi betalar i kommunal-och regionalskatt på varje intjänad hundralapp.

95

Illustrationer på medborgarförslag. Installera offentlig dricksran på Mariatorget: en gammaldags vattenkran.

Förbjudet att parkera: en skylt på parkeringsförbud.

Skridskobana i Lilla Bleckan: ett par vita damskridskor.

Anlägg en större lekplats: ett lekhus med rutschkana.

Webbsänd kommunfullmäktiges sammanträden: en digital ikon på en filmkamera.

96

Fyra personer protesterar med plakat som det står Våga stå upp för mänskliga rättigheter, Att be om hjälp är inte ett brott.

98

Ett flygfotografi över Malmö. I förgrunden finns ett stort område med flerfamiljshus byggda på 1960-talet. Området är en del i det så kallade miljonprogrammet. Några av husen är låga med fyra våningar, andra är höga med tio våningar. Längre bort, bakom området utbreder sig ett gigantiskt grönområde som gränsar till ett villaområde. Ännu längre bort syns Malmös innerstad och i fjärran anar man den höga byggnaden Turning Torso.

99

Ett svartvitt fotografi på en kvinna med svart maskeringstejp över munnen. Någon håller fram en mikrofon.

101

Två animerade personer står och pratar på Riksbron som leder till Riksdagshuset i Stockholm. Den ena personen är en turist med en kamera runt halsen.

Ovanför dem i bild finns fem pratbubblor med frågor: Vem är det som bestämmer i Sverige? Vem eller vilka fattar de politiska besluten i Sverige? Vem ser till att besluten genomförs? Hur kan du som invånare påverka politikernas beslut? Vilka, tycker du, är de två främsta fördelarna med Sveriges statskick?

102

Människor köar framför passkontrollen. Bakom en skärm i glas sitter en kvinnlig passkontrollant. På en skylt bildar 12 stjärnor en cirkel som det står EU, EES och CH i. Nedanför cirkeln orden Medborgare, Citizen. Det finns även en mindre skylt med en genomstruken mobiltelefon.

104

Karta över Europa visar EU:s 27 medlemsländer: Sverige, Finland, Estland, Lettland, Danmark, Litauen, Polen, Tyskland, Luxemburg, Slovakien, Belgien, Nederländerna, Irland,

Frankrike, Tjeckien, Österrike, Ungern, Rumänien, Slovenien, Kroatien, Bulgarien, Grekland, Italien, Spanien, Cypern, Portugal, Malta.

105

Ett bildmontage där den översta bilden är en närbild på en hand som håller i ett blått kort, EU-kortet. Den nedre bilden är inifrån en tågstation med många människor i rörelse. Några väntar på att få stiga ombord på sina tåg. Närmast i bild en långhårig kille med keps som leder en cykel. På ryggen har han en stor ryggsäck.

106

Landsbygd. En bonde i traktor plöjer en åker.

107

Ett svartvitt foto på sex äldre män som står vid ett bord. De är klädda i kostym och en av männen håller upp ett dokument. I bakgrunden syns flera andra välklädda män som tittar på.

108

En närbild på en vaccinationsspruta mot covid-19. I bakgrunden av EU-flaggan. Den föreställer en cirka Tolv gula stjärnor bildar en cirkel på en blå botten.

109

En skylt inifrån en matbutik med texten Ny plastskatt från 1 maj. Skylten är placerad mellan hyllorna för bärkassar och för självskanning.

112

En svensk kvinnlig marinofficer står på däck och blickar ut över vattnet mot en stridsbåt. Hon har uppsatt hår och klädd i en kamouflagemönstrad uniform med svenska flaggan och nationsmärket på överarmen.

114

Cirkeldiagram visar EU:s inkomster 2020 i procent. BNI-avgifter 72%, Tullar och sockeravgifter 15%, Momsbaserad avgift 12%, Övriga inkomster 1%.

115

Cirkeldiagram visar EU:s utgifter 2020 i procent. Smart tillväxt för alla 45%, Hållbar tillväxt: naturresurser 40%, Europa i världen 6%, Administration 6%, Säkerhet och medborgarskap 3%.

116

Skisser över EU:s institutioners hemvister. De är alla stora och imponerande byggnader. EU-kommissionen, Europeiska centralbanken, Ministerrådet och Europeiska rådet, Europaparlamentet, EU-domstolen och Europeiska revisionsrätten.

117

Ministerrådet har möte. Ministrarna sitter runt ett enormt stort och ovalt bord. Bildskärmar och mikrofoner står vid deltagarnas platser. Taket och golvet i lokalen är målade i färgglada rutor.

118

Antal europaparlamentariker från några av EU:s medlemsländer. Av totalt 705 platser har Tyskland 96 platser, Frankrike har 79 platser, Sverige har 21 platser, Danmark har 14 platser och Slovakien har 8 platser.

119

Den svenska EU-parlamentarikern Alice Bah Kuhnke, från Miljöpartiet sitter i möte med andra ledamöter. Mötesdeltagarna sitter på numrerade platser och har headset på sig.

120

Ett stapeldiagram som visar valdeltagande per land i procent. Totalt valdeltagande i hela EU är 50,7 procent.

Slovakien	22,7
Tjeckien	28,7
Slovenien	28,9
Kroatien	29,9
Portugal	30,7
Bulgarien	32,6
Lettland	33,5
Storbritannien	37,2
Estland	37,6
Finland	40,8
Nederländerna	41,9
Ungern	43,4
Cypern	45,0
Polen	45,7
Irland	49,7
Frankrike	50,1
Rumänien	51,2
Litauen	53,5
Italien	54,5

Sverige 55,3
Grekland 58,7
Österrike 59,8
Spanien 60,7
Tyskland 61,4
Danmark 66,1
Malta 72,7
Luxemburg 84,2
Belgien 88,5

121

En modell över de 705 ledamöternas platser i Europaparlamentet. De sitter som i en halvcirkel i sina partigrupper i en vänster-höger-skala. De socialistiska grupperna till vänster, de liberala i mitten och de konservativa till höger.

122

Ordförande för EU-kommissionen Ursula von der Leyen håller pressträff. Hon är blond och bär en mörkblå dräkt. Framför sig har hon ett stort antal mikrofoner. I bakgrunden står alla medlemsländernas flaggor uppradade.

128

I en lokal håller en man upp två valaffischer som tillhör Liberalerna. På den ena står det Ja! Resa, jobba, plugga och leva i Europa. På den andra står det Yes Rösta för Europa Ja! Oui Rösta för klimatet Ja!.

130

En demonstration mot Storbritanniens utträde ur EU. Överallt syns EU-flaggan. Den är blå med tolv gula stjärnor som bildar en cirkel. I vimlet syns även den brittiska flaggan. I förgrunden håller en kvinna upp ett plakat med texten Missing EU Already!

134

En kille och en tjej sitter vid ett bord med sina laptops. Deras blickar är riktade mot en vit och kort robot i barnstorlek som står bredvid dem. Det är Pepper, en robotmodell som de programmerar. Den har armar och plats för en läsplatta på bröstet. Den förflyttar sig med hjul. Överallt i lokalen finns robotmodellen och unga människor som sitter och programmerar.

137

Ett cirkeldiagram med texten Det här arbetar drygt 5 miljoner människor med. Diagrammet delas upp i två sektorer, service-tjänster och tillverkning.

Sektorn service-tjänster står för 75% och är:

- Bank, försäkring, finans 16%
- Vård, omsorg 15%
- Handel 11%
- Utbildning 10%
- Offentlig förvaltning 7%
- Information, kommunikation 5%
- Kultur, bibliotek, fritid 5%
- Transport 4%
- Hotell, restaurang 2%

Sektorn tillverkning står för 25% och är:

- Tillverkning, utvinning, energi, miljö 11%
- Byggverksamhet 7%
- Tillverkning verkstadsvaror 5%
- Jordbruk, skogsbruk, fiske 2%

137

En byggarbetsplats utomhus. Fyra bygg-arbetare arbetar i ett schakt. De har gula skyddskläder och hjälmar på sig. I bakgrunden står en betongblandare på en lastbil och en traktor som används i arbetet.

138

En herrfrisör klipper en kort frisyr på sin manliga kund. Frisören bär en svart hatt och ett långt halsband.

138

En kvinna sitter hemma och skriver på sin laptop. Under bordet finns plastlådor med leksaker som ser ut som delar till en tågbanan.

139

Två poliser är i tjänst utomhus. De bär gula reflexvästar med trycket Polis på ryggen. På höften har de ett hölster för pistolen och batongen.

141

En person sitter med en uppfälld laptop i knät samtidigt som hen läser på sin mobiltelefon.

142

En modell visar goda tider och sämre tider. Om ett företag går bra eller dåligt sprider sig effekterna genom samhället.

En grön uppåtgående spiral för goda tider då många har arbete, leder till ökad konsumtion, företagen går bra och fler får arbete. En röd nedåtgående spiral visar sämre tider med många arbetslösa, mindre konsumtion, företagen går sämre och fler blir arbetslösa.

143

Inifrån en mässhall. Fyra robotar med långa armar monterar ihop delarna till en ny bil. Två skyltar med texten New Industry syns i hallen.

144

Ett svartvitt foto från tidigt 1900-tal. Interiör från en fabrik där arbetarna står vid sina maskiner.

145

Modell över fackets organisation i form av en pyramid. I basen finns fackklubbar. I mitten finns fackföreningar och fackförbund. I toppen finns central-organisationerna LO, TCO och SACO.

146

Ett handslag mellan två personer som kommit överens.

147

Tre röda skyltar med ordet strejk i svart är uppsatta på ett stängsel.

148

En oskarp och suddig bild på en person som är stressad. Hon jobbar på två datorer samtidigt och har högar av papper på skrivbordet. Bilden ska föreställa en stressig arbetsmiljö.

149

Två män har klättrat upp för att inspektera en träkonstruktion. De bär skyddshjälm och reflexväst med texten Regionalt skyddsombud.

150

Ett linjediagram. X-axeln visar årtal, från början av 1900-tal till 2020. Y-axeln visar antal procent av arbetskraften. Tre linjer visar tre sektors utveckling över år.

Jordbruk: arbetskraft går, med en starkt sjunkande linje, från drygt 50 % i början av förra seklet till 2 % idag.

Industri, tillverkning, hantverk, bygg: 1900 knappt 30 %, en ökande kurva till över 40 % kring 1970, sedan nedåtgående till ca 23 % idag.

Service, tjänster, handel och information: Knappt 15 % i början av 1900-talet, en jämnt stigande kurva mot ca 75 % idag.

152

Tecknet för man och för kvinna sitter ihop i en gemensam symbol på en lilafärgad bakgrund. I cirkeln finns ett likhetstecken.

153

Ett liggande stapeldiagram visar de 25 vanligaste yrkena i Sverige år 2020. Antal och könsfördelning i procent. Kvinnor ca 1 050 000 och män ca 750 000.

Undersköterskor, hemtjänst, hemsjukvård och äldreboende

Kvinnor: 90

Män: 10

Butikssäljare, fackhandel

Kvinnor: 61

Män: 39

Grundskollärare

Kvinnor: 74

Män: 26

Företagssäljare

Kvinnor: 27

Män: 73

Barnskötare

Kvinnor: 91

Män: 9

Lager-och terminalpersonal

Kvinnor: 24

Män: 76

Butikssäljare, dagligvaror

Kvinnor: 66

Män: 34

Mjukvaru-och systemutvecklare m.fl.

Kvinnor: 19

Män: 81

Städare

Kvinnor: 73

Män: 27

Vårdbiträden

Kvinnor: 72

Män: 28

Övriga kontorsassistenter och sekreterare

Kvinnor: 79

Män: 21

Förskollärare

Kvinnor: 96

Män: 4

Personliga assistenter

Kvinnor: 72

Män: 28

Vårdare, boendestödjare

Kvinnor: 73

Män: 27

Restaurang-och köksbiträden m.fl.

Kvinnor: 60

Män: 40

Planerare och utredare m.fl.

Kvinnor: 66

Män: 34

Lastbilsförare m.fl.

Kvinnor: 8

Män: 92

Träarbetare, snickare m.fl.

Kvinnor: 1

Män: 99

Grundutbildade sjuksköterskor

Kvinnor: 89

Män: 11

Maskinställare och maskinoperatörer, metallarbetare

Kvinnor: 15

Män: 85

Fastighetsskötare

Kvinnor: 17

Män: 83

Kockar och kallskänkor

Kvinnor: 51

Män: 49

Ekonomiassistenter m.fl.

Kvinnor: 86

Män: 14

Undersköterskor, vård-och specialavdelning

Kvinnor: 90

Män: 10

Elevassistenter m.fl.

Kvinnor: 63

Män: 37

154

En föreläsning pågår i en sal som rymmer ett hundratal studenter. Salen har ett lutande golv där de som sitter på platserna längst upp sitter högre än de längst ner. Studenterna tittar ner på scenen där läraren står och visar något på en upplyst bildskärm som upptar en hel vägg. Många studenter har uppfällda laptops.

155

Två "blurrade" personer går förbi en husvägg där det står Arbetsförmedlingen Swedish Public Employment Service.

156

En mobil med Arbetsförmedlingens Platsbanken på displayen.

157

Närbild på händer som håller i svenska sedlar och mynt.